

Jourhemsöversyn

År 2011

SOCIALFÖRVALTNINGEN

AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA
FRÅGOR

PROJEKT FAMILJEVÅRD EVA LINDSTRÖM

Innehåll

Jourhemsöversyn.....	3
Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Genomförande.....	4
Organisation av jourhemsvård	5
Godkännande av jourhemsfamiljer	6
Stadsdelsförvaltningarnas synpunkter på och erfarenheter av jourhemsvård.	7
Rutiner vid jourhemsplacering.....	7
Barnet i jourhemmet.....	8
BBIC i jourhemsvård	9
Ökning av placeringar i jourhemsvård.....	9
Sammanfattande synpunkter.....	10
Åtgärder inom staden	10
Åtgärder inom stadsdelsförvaltningen	11
Åtgärder inom jourhemsvården.....	11
Fortsatta insatser	12
Regeringsuppdrag till socialstyrelsen som rör placerade barns rättigheter, säkerhet och trygghet.....	14
Grundutbildning för jourhem och familjehem	14
Vägledning för socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård	14
Föreskrifter, allmänna råd och handbok.....	14

Jourhemsöversyn

Sammanfattning

Inom projekt familjevård där uppdraget är att initiera förslag på utveckling och genomföra förbättringar inom familjehemsvården har även uppdraget att göra en översyn av jourhemsvården i Stockholms stad ingått. Jourhemsöversynen påbörjades hösten 2011 och avslutades i januari 2012. Målet har varit att få en samlad bild över jourhemsvården och fånga upp förbättringsförslag för en tryggare och säkrare vård för barn placerade i jourhem.

Utifrån de intervjuer/samtal som genomförts med samtliga stadsdelsförvaltningar har följande synpunkter framkommit och åtgärder för förbättringar föreslagits:

- Riktlinjer för jourhemsvård för ökat stöd och vägledning i handläggningen och för en mer lika behandling av barnen som omfattas av vården efterfrågas. Barns delaktighet, skola och hälsa är viktiga områden att uppmärksamma.
- Gemensamma tydliga rutiner inom staden för att kontrollera att tilltänkt jourfamilj är godkänd av socialnämnd behövs.
- Obligatorisk jourhemsutbildning och fortbildning för alla jourfamiljer.
- Obligatoriska hälsoundersökningar för barn och ungdomar i jourhemsvård. Rutiner och avtal med landstinget behövs.
- Kostnadsansvar för barnens taxiresor till och från skolan under en jourhemsplacering behöver förtydligas.
- Tydligare uppdrag till jourhemmen och ett konsekvent användande av BBIC: s dokumentations- och uppföljningssystem vid jourhemsvård är ett viktigt utvecklingsområde, anser flera stadsdelsförvaltningar.
- Central funktion för samlad klagomålshantering med mål att förebygga och undanröja missförhållanden eller misstänkta missförhållanden inom jourhemsvården (stadens jourhemsverksamhet och den upphandlade jourhemsvården).
- Fler jourhem och kontrakterade jourhem i stadens regi för ökad kontroll och insyn.
- Umgängeslokal för barn och föräldrar när umgänget inte kan ske i jourhemmet eller föräldrahemmet efterfrågas.
- Riskfaktorer i jourhem som uppmärksammas är; för många barn, blandade åldersgrupper, uppdrag som både jour- och familjehem samtidigt och jourhem med uppdrag från flera kommuner och verksamheter. Detta bör uppmärksammas och regleras i kommande upphandling av jourhemsvård.
- Fler familjehem behövs för att minska alltför långvariga tider i jourhem.

Bakgrund

Under hösten 2011 inleddes en översyn av stadens samlade utbud av jourhemsvård för barn och ungdom. Syftet med översynen var att få kunskaper om stadsdelsförvaltningarnas erfarenheter av och synpunkter på hur en trygg och säker vård erbjuds eller kan erbjudas barn och ungdomar som placeras i jourhem. Samtidigt genomfördes en granskning av placerade barn och ungdomars skolgång av utbildningsförvaltningen, vilken även berörde barn och ungdomar som vårdas i jourhem. Översynen samordnades med utbildningsförvaltningens granskning i den del som gäller jourhemsplacerade barns och ungdomars skolgång.

Genomförande

Besök på alla stadsdelsförvaltningar har gjorts för att inhämta synpunkter och erfarenheter av jourhemsvård. Vid besöken har enhetschefer, gruppchefer och vid några stadsdelsförvaltningar har även socialsekreterare och familjevårdsinspektörer deltagit. De frågeställningar som diskuterats har varit;

- Rutiner vid jourplacering. Finns det godkända lämpliga familjer? Matchning, motsvarar familjers resurser barnets behov?
- BBIC i jourhemsvård.
- Hur tillgodoses barnen och ungdomarnas skolgång, hälsa, kontakt med nätverk och umgänge?
- Rutiner vid upphörande av vård. Jourhem som blir familjehem.
- Utvecklingsområden inom den egna organisationen och inom staden.

Definition av jourhem

Med jourhem avses ett enskilt hem som vid upprepade tillfällen under kortare tid men inte stadigvarande tar emot barn för akuta placeringar på uppdrag av socialnämnden enligt 6 kap. 6 § SoL.

- Nära anhörig eller god vän som tillfälligt vårdar ett barn betraktas inte som jourhem enligt lag och behöver inte utredas.
- Socialnämnd måste utreda förhållandena och förutsättningarna för vård i de enskilda hem som fungerar som jourhem.
- Efter utredningen ska jourhem godkännas av socialnämnd.

Placering i jourhem enligt SoL

Ett barn får inte vårdas längre tid i jourhem än två månader, 6 kap 6 § fjärde stycket SoL, räknat från den tid då utredningen enligt 11 kap 2 § SoL avslutats, om inte särskilda skäl finns. Särskilda skäl kan vara att det saknas lämpligt familjehem eller annan placering för stadigvarande vård och fostran, tilltänkt familjehem som kan ta emot barnet vid en senare tidpunkt eller att behovet av placering kommit upp i ett sent skede under utredningstiden. Den maximala tiden för en utredning enligt 11 kap 2 § SoL är fyra månader, om det inte finns några särskilda skäl. Tiden för en placering i ett jourhem kan i normalfallet, vid en placering enligt SoL och då några särskilda skäl inte förekommer, uppgå till maximalt 6 månader.

Placering i jourhem enligt 6 § LVU

I det fall ett barn eller en ungdom omhändertas enligt 6 § LVU ska utredningen vara klar inom fyra veckor. Därefter kan barnet eller den unge vistas i ett jourhem i ytterligare två månader om en ansökan beviljas. I dessa fall är den maximala placeringstiden högst tre månader.

Antal barn och ungdomar från Stockholms stad som var placerade 2007, 2009, 2010 och 2011

År	Jourhem	Familjehem	HVB (inkl § 12)
2007	454	822	385
2009	515	894	420
2010	557	775	342
2011	699	875	336

Källa: Paraplysystemet

Under år 2010 minskade antalet barn och ungdomar i dygnsvård jämfört med tidigare år. Den kategori av heldygnsvård som ökade var antalet barn och ungdomar i jourhemsvård. Jourhemsvården utgjorde 33 % av den totala dygnsvården år 2010 i Stockholms stad.

Under år 2011 ökade placeringar i jourhem. Det var totalt 699 barn och ungdomar placerade i jourhem under året, en ökning med 142 placeringar från föregående år. Av dessa 699 placeringar var 141 placeringar gjorda inom stadens jourhemsverksamhet.

Genomsnittstid i jourhem

Den genomsnittliga tiden för barn och ungdomar i jourhem under år 2011 var 3,9 månader. Tiden i jourhem kan variera från någon enstaka dag till upp till ett år. När barn och ungdomar vårdas längre tider i jourhem förklaras detta i första hand genom att lämpliga familjehem saknas.

Bromma	5,3
Enskede – Årsta – Vantör	4,3
Farsta	4,7
Hägersten - Liljeholmen	3,6
Hässelby - Vällingby	4,6
Kungsholmen	1,1
Norrmalm	4,6
Rinkeby - Kista	4,1
Skarpnäck	2,8
Skärholmen	3,1
Spånga - Tensta	3,9
Södermalm	3,7
Älvsjö	4,3
Östermalm	5,0

Källa: Paraplysystemet

Organisation av jourhemsvård

I staden finns flera organisationsformer för jourhemsvård.

Resursteamerna barn och ungdom inom socialförvaltningen har i uppdrag att tillhandahålla jourhem till stadsdelsförvaltningarna. De samarbetar med ett 60-tal jourhemsfamiljer som kan ta emot barn och ungdomar. Stadsdelsförvaltningarna köper platser i dessa jourhem. Utöver stadens jourhem har Stockholms stad tecknat ramavtal med fem privata vårdgivare som tillhandhåller jourhem. Nya avtal angående jourhemsverksamhet kommer att börja gälla under 2012.

Verksamheterna är av varierande storlek och har mellan 10 och 60 jourhemsfamiljer knutna till sig. Den upphandlade jourhemsverksamheten utgör ett komplement till stadens verksamhet. Detta innebär att verksamheter i egen regi får väljas före upphandlade verksamheter utan att det ska ses som ett avsteg från rangordningen.

Stadsdelsförvaltningarnas egna jourhem

Bromma stadsdelsförvaltning och Rinkeby – Kista stadsdelsförvaltning har 10 jourhem vardera inom sina verksamheter och Skärholmens stadsdelsförvaltning har ett jourhem. Dessa stadsdelsförvaltningar rekryterar, utreder och godkänner jourhemmen.

Godkännande av jourhemsfamiljer

”Socialnämnden får inte placera ett barn i ett sådant enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård och fostran (jourhem) om inte förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i det är utredda av socialnämnd” (SoL 6 kap. 6 §)

Resursteamerna barn och ungdom vid socialförvaltningen utreder och godkänner familjer inom stadens jourhemsverksamhet och den upphandlade jourhemsvården. Stadsdelsförvaltningar som har egna jourhem utreder och godkänner dessa familjer. Nära anhörig eller vän som tillfälligtvis tar emot ett barn i sitt hem är inte jourhem enligt lag och utreds därför inte, men föreslås denna tillfälliga placering övergå till en familjehemsplacering ska familjen utredas, godkännas och genomgå den obligatoriska utbildningen för familjehem. Familjens resurser ska matchas mot barnets personlighet, nätverk och behov.

Godkännande av jourhemsfamiljer inom den upphandlade jourhemsvården

Godkännande av jourhem inom den upphandlade jourhemsvården görs av socialnämndens individutskott. En halvtidsbefattning familjevårdsinspektör med placering vid resursteamerna barn och ungdom inom socialförvaltningen har i uppgift att utreda och lämna skriftliga underlag till socialnämndens individutskott.

De upphandlade jourhemsverksamheterna rekryterar och utreder de tilltänkta jourfamiljerna, gör registerkontroll hos kronofogdemyndigheten, socialregisterkontroll i hemkommunen samt kontrollerar belastnings- och misstankeregister. En familjeintervju genomförs med båda makarna, om två föräldrar finns i familjen, enligt Kälvestensmetoden som är den mest använda och kända metoden. Den som intervjuar ska ha genomgått utbildning för metoden samt ha tillgång till handledare med särskilda kunskaper i att tolka intervjuerna. Efter detta krävs att familjevårdsinspektör vid resursteamerna barn och ungdom inom socialförvaltningen granskar verksamheternas utredningar, utreder familjerna ytterligare och ger underlag för godkännande till socialnämndens individutskott.

I underlaget för godkännande av jourhemsfamiljer inom den upphandlade jourhemsvården ingår följande rutiner:

- Jourhemsutredningarna inom den upphandlade jourhemsvården delges familjevårdsinspektör vid resursteamet barn och ungdom inom socialförvaltningen som granskar utredningarna och gör hembesök i familjerna. Utredningarna kompletteras med ytterligare frågeställningar/utredning; bland annat om jourfamiljernas tillgång till vardagligt stöd, deltagande i handledning och utbildning inom verksamheterna, samarbetsförmåga, antal barn och ålder på barnen i jourhemmen, barnfokus i familjerna, familjernas tillgänglighet samt om vuxen finns i hemmet under dagtid.
- Registerkontroll hos kronofogdemyndigheten, socialregisterkontroll i hemkommun samt utdrag ur belastnings- och misstankeregistret ingår i verksamheternas utredningar. Dessa kontrolleras av familjevårdsinspektör och kompletteras vid behov. Kontrollerna ska förnyas årligen.
- Referenser inhämtas från stadsdelsförvaltningar och kommuner som haft jourplaceringar i hemmet och kan bedöma familjernas kompetens för uppdrag som jourhem, inte att jämföra med uppdrag som familjehem för ett specifikt barn. Om familjen inte haft uppdrag som jourhem tidigare inhämtas referenser från familjens nätverk och andra lämpliga personer som har vetskap om familjens resurser och eventuella brister.

När det skriftliga underlaget för ett godkännande av familjen är sammanställt ska det godkännas av socialnämndens individutskott. Vid ett godkännande skickar socialförvaltningen en uppdaterad lista med godkända jourhem till stadsdelsförvaltningarna. Därmed får samtliga stadsdelsförvaltningar kännedom om vilka familjer som är godkända jourhemsfamiljer inom den upphandlade jourhemsvården.

Stadsdelsförvaltningarnas synpunkter på och erfarenheter av jourhemsvård.

Översynen av jourhemsvård, som bygger på stadsdelsförvaltningarna samlade erfarenheter, visar på viktiga synpunkter och olika behov av utveckling för en tryggare och säkrare vård för barn och ungdomar i jourhem.

Rutiner vid jourhemsplacering

- *Vårdens inledning*
Vid en jourhemsplacering kontaktar stadsdelsförvaltningarna vanligtvis stadens jourhemsverksamhet, resursteamet barn och ungdom vid socialförvaltningen i första hand. Saknas lediga lämpliga jourhem kontaktas de upphandlade jourverksamheterna enligt avropsordning. En del stadsdelsförvaltningar kontaktar verksamheter de har gott samarbete med och/eller litar på för en speciell målgrupp barn och ungdomar; exempelvis utagerande ungdomar, spädbarn eller vid tilltänkt adoption. Flera stadsdelsförvaltningar kontaktar flera vårdgivare samtidigt för att lämpligt hem ska kunna erbjudas.

- *Godkända jourhemsfamiljer*
Det finns ofta lediga jourfamiljer att tillgå vid en förfrågan. Stadsdelsförvaltningarna uppger att de saknar tydliga rutiner för att kontrollera om familjerna är godkända och jourhemsverksamheterna upplyser inte socialsekreterare rutinmässigt om familjerna är godkända. Det har förekommit att jourfamiljer som inte är godkända föreslagits socialtjänsten och barn placerats i hemmen. Flera stadsdelsförvaltningar kontrollerar föreslagna jourfamiljer mot nämndens beslut på godkända jourhemsfamiljer. En stadsdelsförvaltning kontrollerar även två referenser från kommuner som haft aktuella jourplaceringarna i det föreslagna hemmet.
- *Matchning - om familjens resurser motsvarar det unika barnets behov*
Matchningen är viktig, anser stadsdelsförvaltningarna, speciellt med tanke på att barn och ungdomar kan vårdas längre tid i jourhem än planerat. Matchningen mister dock sin betydelse för barnet om förutsättningarna för god vård i jourhemmet förändras, exempelvis genom att fler barn placeras i hemmet. Jourhem som tar emot många barn kan tangera gränsen för att vara en ”vanlig familj” och kan öka risken för olika former av missförhållanden. Jourhemsverksamheterna bör säga nej till en förfrågan om de misstänker att placeringen blir mindre bra för barnet och bör upplysa om förändringar i hemmet som kan påverka barnet, anser stadsdelsförvaltningarna.
- *Riskbedömningar vid hemgång och ökade öppenvårdinsatser*
Det görs riskbedömningar vid återgång till hemmet av flera stadsdelsförvaltningar. Öppenvårdsinsatser under och efter en jourhemsplacering är vanligt förekommande. Möjlighet finns ofta till en tids invänjning vid övergång till familjehemsvård

Barnet i jourhemmet

- *Samtal med barn och unga*
Alla stadsdelsförvaltningar samtalat med barnen och ungdomarna under vårdtiden men alla har inte tydliga rutiner kring detta. I vilken omfattning man talar med barnet beror på barnets mognad och ålder och om en utredning är pågående. En erfarenhet är att användningen av BBIC: s dokumentationssystem och formulär har medfört att barnen är mer delaktiga i vården.
- *Skola*
Barnen och ungdomarna går som regel kvar i sina skolor och stadsdelsförvaltningarna betalar för barnens taxiresor till och från skolan om det inte fungerar med andra färdmedel till skolan. Det är i dagsläget oklart om socialtjänsten eller skolan har kostnadsansvar för barnens resor till och från skolan under en jourhemsplacering. Det finns även oklarheter kring ansvaret för pedagogiska utredningar och insatser under en placering i jourhem.
- *Hälsa*

Barnen och ungdomarnas fysiska och psykiska hälsa samt tandhälsa är mycket viktigt och behöver uppmärksammas mer anser stadsdelsförvaltningarna. Oklarheter om vart man vänder sig och vem som gör vad för att få barnens och ungdomarnas hälsa utredd gör att detta kan förbises. Tydliga rutiner och samverkansavtal med landstinget efterfrågas.

Kontakt med nätverk

Umgänge med föräldrar och nätverk anpassas efter barnens och ungdomarnas behov och sker ofta i jourhemmet eller på annan lämplig plats. Umgängeslokal efterfrågas för familjer när umgänget inte kan ske i jourhemmet eller i hemmet.

BBIC i jourhemsvård

- *BBIC i jourhemsvård, ett utvecklingsarbete*

Ett systematiskt användande av BBIC: s dokumentations- och uppföljningssystem är ett utvecklingsområde inom flera stadsdelsförvaltningar. Vårdplaner, genomförandeplaner och placeringsinformation används ännu inte regelmässigt av alla stadsdelsförvaltningar vid en placering i jourhem. De stadsdelsförvaltningar som använder sig av formuläret; ”Placeringsinformation för placering enligt SoL och LVU” anser att det ökar delaktigheten och underlättar arbetet under en jourhemsplacering och även vid fortsatt placering i familjehem eller HVB hem.

Tänkbara orsaker till ökning av placeringar i jourhemsvård

- *Fler anmälningar gällande barnmisshandel*

Stadsdelsförvaltningarna tror att ökningen av barn och ungdomar i jourhemsvård kan bero på ett ökat antal anmälningar gällande barnmisshandel. Det är fler barn som bevittnat och upplevt våld och fler föräldrar som anhålls. Uppmärksamheten på kvinnofrid och familjevåld innebär att fler barn utreds och bedöms för behov av insatser.

- *Ökning av anmälningar gällande yngre barn, minskning av HVB placeringar*

Andra tänkbara förklaringar som förvaltningarna ger är en ökning av anmälningar gällande yngre barn samt ett medvetet arbete med att minska antalet barn och ungdomar i HVB hem. Öppenvårdsinsatser i kombination med jourhemsplacering med målsättning om återgång till hemmet blir allt vanligare enligt stadsdelsförvaltningarna.

- *Brist på familjehem, avbrutna familjehemsplaceringar och ensamkommande barn*

Brist på familjehem, sammanbrott i familjehem och fler ensamkommande barn och ungdomar kan också vara tänkbara förklaringar. Sammanbrott i familjehem kan bero på att barnet har ett mer omfattande vårdbehov än vad som var känt när barnet placerades i familjehem; exempelvis barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och ungdomar med okänd missbruksproblematik uppger stadsdelsförvaltningarna.

Sammanfattande synpunkter

Åtgärder inom staden

Riktlinjer för jourhemsvård

Riktlinjer för jourhemsvård saknas idag och efterfrågas av stadsdelsförvaltningar för stöd och vägledning i handläggningen och för en mer lika behandling av barnen och ungdomarna som omfattas av jourhemsvården. Barns delaktighet, skola och hälsa är viktiga områden att uppmärksamma.

Krav på obligatorisk jourhemsutbildning

En obligatorisk utbildning för tilltänkta jourhem behövs som kan ge likvärdiga kunskaper till de familjer som möter barn och ungdomar under akuta och många gånger dramatiska förhållanden.

Central funktion för klagomålshantering för att förebygga och undanröja missförhållanden och misstänkta missförhållanden i jourhem

Vid missförhållanden, misstänkta missförhållanden och klagomål kontaktas stadens jourhemverksamhet vid resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen eller upphandlad jourhemverksamhet av stadsdelsförvaltningarna. Detta ger ingen helhetsbild över brister, åtgärder och förbyggande insatser inom jourhemsvården. En central funktion för klagomålshantering kan vara en åtgärd för att avhjälpa detta och kvalitetshöja vården anser stadsdelsförvaltningarna.

Obligatoriska hälsoundersökningar för barn i jourhemsvård

Samverkansavtal med landstinget efterfrågas av stadsdelsförvaltningar samt tydliga rutiner för att garantera att barnens hälsa inte förbises.

Förtydliga kostnadsansvaret för barnens taxiresor till skolan under en jourhemsplacering

Stadsdelsförvaltningarna betalar för barnens taxiresor till och från skolan under en jourhemsplacering om andra möjligheter att ta sig till skolan utesluts. Det är oklart i dagsläget om det är socialtjänsten eller skolan som har ansvar för dessa kostnader.

Fler jourhem och kontrakterade jourhem i stadens regi

Stadens jourhemsverksamhet vid resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen fungerar mestadels bra men har för få jourhem, uppger flera stadsdelsförvaltningar. Om möjligt, föreslås jourhemsverksamheten vid resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen att anlita fler jourhem samt ett antal kontrakterade jourhem som enbart tar emot uppdrag från staden för att öka kontrollen, insynen och stödet till familjerna. Stadsdelsförvaltningarna har även behov av ett antal jourhem som kan ta emot barn och ungdomar med mer omfattande behov av vård och omsorg under utredningstiden.

Åtgärder inom stadsdelsförvaltningen

Tydligare uppdrag till jourhemmen och ett konsekvent användande av handläggnings- och dokumentationssystemet Barns behov i centrum (BBIC) vid en jourhemsplacering

Ett konsekvent användande av BBIC: s placeringsinformation för placering enligt SoL och LVU, vårdplaner och genomförandeplaner i syfte att förbättra vårdens förutsättningar, skapa tydlighet och underlätta uppföljning är inlett och pågående på stadsdelsförvaltningarna. Det är ett viktigt utvecklingsområde som berör många barn och föräldrar och där man hunnit olika långt med införandet, uppger stadsdelsförvaltningarna.

Tydligare rutiner för kännedom om en familj är godkänd

Beslut om godkända jourhemsfamiljer finns på samtliga stadsdelsförvaltningar. Rutiner finns på flera stadsdelsförvaltningar för att kontrollera om jourfamiljen är godkänd av socialnämnden, men stadsövergripande rutiner behöver tas fram.

Uppmärksamma barnens delaktighet, hälsa och skolgång.

Samtliga stadsdelsförvaltningar påpekar att skolgången är ett prioriterat område och att jourhemsplacerade barns hälsa och delaktighet är viktiga områden som behöver uppmärksammas mer. Riktlinjer, rutiner och avtal med landstinget och utbildningsförvaltningen är åtgärder som kan ge vägledning i förbättringsarbetet.

Åtgärder inom jourhemsvården

Färre barn i jourhem

Det placeras för många barn från olika kommuner och jourhemsverksamheter i samma hem. Dessutom blandas barn i olika åldrar i många jourhem. Detta skapar inte förutsättningar för en trygg och säker vård uppger stadsdelsförvaltningarna. Dessa jourhem tangerar gränsen för en ”vanlig familj” och kan fungera mer som HVB hem utan det tillstånd som krävs för detta.

Jour- och familjehems placerade barn bör inte vårdas i samma familj

Barn och ungdomar som bor under olika förutsättningar i en jourfamilj kan skapa osäkerhet, rädsla och olika levnadsvillkor för barnen, påtalar flera stadsdelsförvaltningar. Vilka barn får stanna kvar och varför, vilka ekonomiska villkor gäller för barnen vid klädinköp, födelsedagar, jul och fritidsaktiviteter är viktiga frågor för barnen. De kan behandlas olika beroende på om de är jour- eller familjehemsplacerade i familjen.

Jourhem bör inte bli familjehemsföräldrar till ett jour placerat barn

Uppdragen som jourhemsförälder respektive familjehemsförälder är olika. Det är skillnad på att tillfälligtvis vårda ett barn eller att vara familjhem under lång tid och ibland livslångt för ett barn. Stadsdelsförvaltningarnas samlade erfarenheter av de jourhem som blivit eller föreslagits bli familjehem till ett jourplacerat barn är att;

- Det kan uppstå kostnadsdiskussioner med jourhemsverksamheten, jourfamiljen och nätverket som kan äventyra framtida samarbete samt påverka barnets nuvarande och kommande placering negativt.
- Orsaka sammanbrott då uppdragen är så olika.

- Överväganden om vårdnadsöverflyttning kan förbises.
- Barnet kan få vänta onödigt lång tid på stadigvarande vård om jourfamiljen inte godkänns som familjehem till barnet.
- Endast under speciella omständigheter ska jourfamiljer kunna föreslås bli familjehem för stadigvarande placering.

Krav på utbildning, handledning, stöd och fortbildning för jourhemmen

Alla jourhem behöver utbildning, handledning, stöd och kontinuerlig fortbildning för att klara av sina uppdrag som jourfamilj till barnen och deras familjer som stadsdelsförvaltningarna placerar. Jourhemmen behöver kunskap om barns utveckling, konsekvenser av och reaktioner hos barn som utsatts för våld, separationer, trauma, vanvård och omsorgsbrist eller har beteendeproblem. Det är också viktigt att familjerna får kunskaper om samarbete och bemötande av föräldrar och nätverk, kunskap om psykisk sjukdom och missbruk samt vad det kan innebära att tillfälligtvis vårda ett barn anser stadsdelsförvaltningarna.

Fortsatta insatser

Riktlinjer och rutiner för jourhemsvård

Rutiner och vägledning i handläggningen som kan ge en mer lika behandling av barnen som omfattas av jourhemsvården efterfrågas av stadsdelsförvaltningar. Barns delaktighet, skola och hälsa är viktiga områden att uppmärksamma samt rutiner för att kontrollera att tilltänkt jourfamilj är godkänd av socialnämnd. Tydliga rutiner för vad som ska gälla för staden behöver tas fram.

Fler jourhem och kontrakterade jourhem i stadens regi

Stadens jourhemsverksamhet vid resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen har för få jourhem uppger stadsdelsförvaltningarna. Om möjligt, föreslås jourhemsverksamheten vid resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen att anlita fler jourhem samt ett antal kontrakterade jourhem som enbart tar emot uppdrag från staden för att öka kontrollen, insynen och stödet till familjerna. Stadsdelsförvaltningarna har även behov av ett antal jourhem som kan ta emot barn och ungdomar med mer omfattande behov av vård och omsorg under utredningstiden.

Obligatorisk jourhemsutbildning

Inom socialstyrelsen pågår ett arbete med att ta fram en nationell grundutbildning för jourhem och familjehem. Syftet är att ge förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda en nationell likvärdig utbildning som håller god kvalitet. Detta arbete beräknas vara slutfört 2012-06-30. Resursteam barn och ungdom inom socialförvaltningen erbjuder alltid stadens jourfamiljer den obligatoriska familjehemsutbildning samt fortbildning i avvaktan på en nationell grundutbildning. Inga åtgärder föreslås innan socialstyrelsens arbete med framtagande av en obligatorisk grundutbildning är slutförd.

Hälsoundersökningar för barn och ungdomar i jourhemsvård.

Rutiner och avtal med landstinget behövs för att uppmärksamma, utreda och åtgärda de placerade barnen och ungdomarnas fysiska och psykiska hälsa. Ett samarbete med landstinget och stadsdelsförvaltningar är inlett för att arbeta fram rutiner för hälsoundersökningar för placerade barn och ungdomar.

Kostnadsansvar för barnens taxiresor till och från skolan under en jourhemsplacering

Det är i dagsläget oklart om det är socialtjänsten eller skolan som har kostnadsansvar för barnens resor till och från skolan under en jourhemsplacering. Barnen och ungdomarna går ofta kvar i sina skolor under placeringen och stadsdelsförvaltningarna betalar för barnens taxiresor till och från skolan om det inte fungerar med andra färdmedel. Det pågår en översyn av gällande skolskjutsreglemente inom utbildningsförvaltningen.

Central funktion för samlad klagomålshantering inom staden

Vid missförhållanden, misstänkta missförhållanden och klagomål kontaktas idag vårdgivaren; stadens jourhemverksamhet vid resursteamerna barn och ungdom inom socialförvaltningen eller upphandlad jourhemsverksamhet av stadsdelsförvaltningarna. Denna åtgärd är viktig för förändring men ger ingen helhetsbild över brister, åtgärder och förbyggande insatser inom jourhemsvården. Rutiner för hur klagomål ska tas emot och åtgärdas behöver klargöras.

Riskfaktorer i jourhem

De riskfaktorer som uppmärksammas i jourhemsöversynen är; många placerade barn i samma jourhem, blandade åldersgrupper med barn och ungdomar, uppdrag som både jour- och familjehem samtidigt samt jourhem med uppdrag från flera kommuner och verksamheter. Detta bör uppmärksammas av stadsdelsförvaltningar vid en förfrågan om jourhemsvård och om möjligt regleras i kommande upphandling av jourhemsvård.

Fler familjehem

Det behövs fler familjehem för att minska alltför långvariga tider i jourhem. Nya typer av familjehem behöver rekryteras och stödet till familjehemmen behöver utvecklas.

Tydligare uppdrag till jourhemmen och ett konsekvent användande av handläggnings- och dokumentationssystemet Barns behov i centrum (BBIC) vid en jourhemsplacering

Ett konsekvent användande av BBIC: s placeringsinformation för placering enligt SoL och LVU, vårdplaner och genomförandeplaner i syfte att förbättra vårdens förutsättningar, skapa tydlighet och underlätta uppföljning är inlett och pågående på stadsdelsförvaltningarna. Det är ett viktigt utvecklingsområde som berör många barn och föräldrar och där man hunnit olika långt med införandet på stadsdelsförvaltningarna.

Umgängeslokal för barn och föräldrar under jourhemsvården.

Umgängeslokal för barn och föräldrar när umgänget inte kan ske i jourhemmet eller föräldrahemmet efterfrågas och behöver utredas närmare.

Övrigt

Regeringsuppdrag till socialstyrelsen som rör placerade barns rättigheter, säkerhet och trygghet

Grundutbildning för jourhem och familjehem

Det pågår ett arbete inom socialstyrelsen för att ta fram en grundutbildning för jourhem och för familjehem. Syftet är ge förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda en nationellt likvärdig utbildning som håller god kvalitet.

Uppdraget ska vara slutfört 2012-06-30.

Vägledning för socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård

Ett arbete med en vägledning, det vill säga ett kunskapsstöd för personal inom socialtjänst, skola samt hälso- och sjukvård om placerade barns hälsa och utbildning pågår. Utgångspunkten är de brister och problem som framkommit i tillsyn, utredningar och forskning. Den rättsliga regleringen och respektive verksamhets ansvar kommer att beskrivas. Vägledningen ska utgå från ett processinriktat före- under- efter perspektiv med den unges behov och rättigheter i centrum.

Uppdraget ska vara slutfört 2012-06-30.

Föreskrifter, allmänna råd och handbok

Arbetet med föreskrifter, allmänna råd och en handbok för att förbättra förhållandena för samhällsvårdade barn pågår. En säker samhällsvård av god kvalitet, ökad likvärdighet och rättsäkerhet är målet i arbetet. Delmålen är att tydliggöra socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem och HVB, att öka kvalitet, likvärdighet, och rättsäkerhet i samhällsvården samt tydliggöra barnets rättigheter samt öka medvetenheten om risker för övergrepp och allvarlig försummelse

Uppdraget ska vara slutfört 2012-06-30.